

BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC HUẤN LUYỆN CHO HỌC VIÊN CÁC TRƯỜNG SĨ QUAN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU XÂY DỰNG QUÂN ĐỘI HIỆN NAY

Vũ Quang Hà

Trường Sĩ quan Chính trị, Bộ Quốc phòng
Email: quang haspqs@gmail.com

Article History

Received: 18/3/2020

Accepted: 10/4/2020

Published: 25/5/2020

Keywords

training capacity, fostering, students, the military officer schools.

ABSTRACT

The training capacity of students of military officers' schools includes the basic elements such as knowledge, techniques and skills in organizing and practicing specialized training. Fostering training capacity for students is directly equipping and supplementing knowledge, training coaching skills, all of which are factors to ensure students' ability to complete tasks well after graduation. The article deals with the issue of fostering training capacity for students of our country's army officers' schools to meet the requirements of today's society. Fostering training skills for students of military officers' schools is an objective requirement, an inseparable part of the fostering work to improve education and training quality at military schools. It is a regular, continuous job, closely associated with the cause of building an army and building a regular and exemplary army school.

1. Mở đầu

Sự nghiệp xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ từng bước hiện đại đòi hỏi phải không ngừng nâng cao chất lượng huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu. Một trong những khâu đột phá để nâng cao chất lượng huấn luyện ở các đơn vị cơ sở chính là nâng cao hơn nữa trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ làm công tác huấn luyện.

Các trường sĩ quan quân đội với vai trò là nơi đào tạo những cán bộ tương lai cho quân đội, trong những năm qua đã quán triệt sâu sắc quan điểm: “*Gắn lý luận với thực tiễn, nhà trường với đơn vị; kết hợp bồi dưỡng kiến thức, năng lực tư duy với rèn luyện năng lực thực hành, tác phong công tác; chú trọng truyền thụ kinh nghiệm chiến đấu, huấn luyện chiến đấu và giáo dục truyền thống cho người học*” (Quân ủy Trung ương, 2012a) nhằm đào tạo hàng vạn cán bộ ưu tú cho quân đội. Mặc dù vậy, vẫn có “*không ít cán bộ trực tiếp huấn luyện tuy được đào tạo cơ bản nhưng kinh nghiệm, kỹ năng huấn luyện thực hành còn yếu*” (Quân ủy Trung ương, 2012b). Chính từ thực tiễn đó, đặt ra yêu cầu với Ban giám hiệu các nhà trường quân đội phải quan tâm bồi dưỡng năng lực huấn luyện (NLHL) cho học viên (HV) ngay từ khi còn học tập tại trường, tạo hành trang kiến thức, kỹ năng vững vàng cho họ trong công tác sau này.

Bài viết tập trung nghiên cứu về các nội dung bồi dưỡng NLHL cho HV các trường sĩ quan quân đội nhằm đáp ứng cao nhất yêu cầu xây dựng đội ngũ cán bộ quân đội chính quy, tinh huệ, từng bước hiện đại.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Năng lực huấn luyện cho học viên các trường sĩ quan quân đội

Theo Từ điển Giáo dục học quân sự: “*Năng lực là khả năng cho phép một người đạt thành công trong hoạt động thể lực, trí lực hoặc nghề nghiệp*” (Bộ Tổng tham mưu, 1998, tr 213). Năng lực được thể hiện ở khả năng thi hành một hoạt động, thực hiện một nhiệm vụ; là phẩm chất của cá nhân thể hiện ở mức độ thông thạo, tức là có thể thực hiện một cách thành thực và chắc chắn một số dạng hoạt động nào đấy. Trên thế giới cũng có rất nhiều tác giả, các nhà nghiên cứu đưa ra định nghĩa năng lực theo những cách hiểu khác nhau vô cùng đa dạng và phong phú. Tại Hội nghị chuyên đề về những năng lực cơ bản của Hội đồng châu Âu, sau khi phân tích nhiều định nghĩa về năng lực, F.E. Weinert (OECD, 2013, tr 45) kết luận: “*Năng lực được thể hiện như một hệ thống khả năng, sự thành thạo hoặc những kỹ năng thiết yếu, có thể giúp con người đủ điều kiện vươn tới mục đích cụ thể*”. Cũng tại diễn đàn này, J. Coolahan (OECD, 2013, tr 26) lại cho rằng: “*Năng lực được xem là những khả năng cơ bản dựa trên những cơ sở tri thức, kinh nghiệm, các giá trị và thiên hướng của một con người được phát triển thông qua thực hành giáo dục*”.

Vì vậy, theo chúng tôi, NLHL của HV là sự kết tinh và chuyên hoá trình độ tri thức thành kỹ xảo, kỹ năng huấn luyện, biểu hiện ở trình độ và khả năng tổ chức tiến hành các khâu, các bước của quy trình huấn luyện đạt chất lượng, hiệu quả cao.

NLHL là yếu tố góp phần bảo đảm cho quá trình huấn luyện ở đơn vị đạt kết quả tốt, chất lượng cao. Cấu trúc NLHL của HV trong các nhà trường quân đội được biểu hiện cụ thể là:

- *Về tri thức quân sự*: là sự hiểu biết, khả năng nắm bắt kiến thức chuyên ngành khoa học quân sự, gồm: những lí thuyết, những học thuyết khoa học quân sự; những tri thức thực hành; những tri thức về phương pháp dạy, phương pháp học, phương pháp nghiên cứu khoa học quân sự; những kinh nghiệm hoạt động sáng tạo trong lĩnh vực quân sự.

- *Về kĩ xảo, kĩ năng huấn luyện*, gồm: kĩ năng nghiên cứu sâu sắc đặc điểm của người học; kĩ năng chuẩn bị giáo án; kĩ năng phân tích kế hoạch, nội dung, chương trình huấn luyện quân nhân ở từng đơn vị; kĩ năng sử dụng phương pháp, phương tiện, hình thức huấn luyện; kĩ năng quan sát, điều khiển lớp học, đánh giá kết quả huấn luyện chính xác.

- *Sự phát triển cao tất cả các phẩm chất trí tuệ*, đặc biệt là năng lực tư duy và khả năng tưởng tượng sáng tạo; khả năng phân tích - tổng hợp, khái quát hóa, trừu tượng hóa khi thu thập, xử lí thông tin; có óc tưởng tượng sáng tạo, phong phú, hình dung trước các tình huống sự phạm có thể xảy ra trong quá trình tổ chức huấn luyện và dự kiến các phương án xử trí.

NLHL của HV bao gồm:

- *NLHL các nội dung lí luận*: giảng dạy chính trị, huấn luyện những vấn đề chung về chiến thuật, tính năng tác dụng của các loại vũ khí trang bị, hậu cần - quân y.

- *NLHL các nội dung thực hành*: huấn luyện điều lệnh đội ngũ, bắn súng, thể lực, võ thuật, chiến thuật...

2.2. Nội dung bồi dưỡng năng lực huấn luyện cho học viên các trường sĩ quan quân đội

Bồi dưỡng NLHL cho HV là hoạt động có tổ chức, có mục đích của các chủ thể nhằm giúp HV nâng cao các phẩm chất tâm, sinh lí, các yếu tố về tri thức, kĩ xảo, kĩ năng được huy động vào giải quyết thành thạo, có chất lượng, hiệu quả các khâu, các bước của quá trình huấn luyện quân sự theo mục tiêu, yêu cầu huấn luyện đặt ra. Như vậy, mục đích bồi dưỡng NLHL cho HV là làm cho NLHL của đội ngũ HV không ngừng nâng lên, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ của nhà trường, của Quân đội và của cách mạng trong giai đoạn mới.

Chủ thể bồi dưỡng NLHL cho HV các trường sĩ quan quân đội bao gồm:

- *Chủ thể lãnh đạo*: là các tổ chức đảng từ Thường vụ Đảng uỷ nhà trường đến Chi uỷ, Chi bộ, các khoa, các hệ, đơn vị quản lí HV. Chủ thể lãnh đạo có vai trò quyết định đến việc đề ra chủ trương, biện pháp, mục tiêu, phương hướng đúng đắn cho mọi hoạt động bồi dưỡng. Định hướng đó có tác động tích cực, mạnh mẽ đến nhận thức, trách nhiệm và hoạt động của các chủ thể khác trong quá trình bồi dưỡng NLHL cho HV.

- *Chủ thể quản lí*: là hệ thống tổ chức chỉ huy, quản lí các cấp ở nhà trường, từ Ban Giám hiệu đến các cơ quan chức năng liên quan, trước hết là Phòng Đào tạo và chỉ huy các hệ, khoa, đơn vị quản lí. Chủ thể quản lí có vai trò tổ chức, điều hành, quản lí toàn bộ hoạt động bồi dưỡng, tạo ra sự thống nhất, nhịp nhàng giữa các chủ thể, giữa các khâu, các bước trong toàn bộ quá trình bồi dưỡng nhằm tạo ra sức mạnh tổng hợp thúc đẩy hoạt động bồi dưỡng đạt hiệu quả cao.

- *Chủ thể thực hiện*: là lực lượng giữ vai trò trực tiếp truyền thụ tri thức, kĩ năng, kinh nghiệm NLHL cho đội ngũ HV. Chủ thể thực hiện bao gồm toàn bộ những giảng viên có nhiều kinh nghiệm giảng dạy các môn quân sự, cán bộ quản lí HV được huy động tham gia vào quá trình hoạt động bồi dưỡng NLHL cho HV. Chủ thể thực hiện có vai trò trực tiếp làm cho NLHL của HV phấn đấu, tu dưỡng, rèn luyện không ngừng nâng lên.

- *Đội ngũ HV các trường sĩ quan*: họ vừa là chủ thể, vừa là đối tượng của quá trình bồi dưỡng. Trong quá trình bồi dưỡng NLHL, HV vừa với tư cách là đối tượng được bồi dưỡng để tiếp nhận, vừa với tư cách là một chủ thể đặc biệt, chủ thể tự bồi dưỡng để biến quá trình bồi dưỡng thành quá trình tự bồi dưỡng. Việc phát huy vai trò, tích cực tự bồi dưỡng là vấn đề có ý nghĩa quyết định đến kết quả bồi dưỡng NLHL cho HV.

Nội dung bồi dưỡng NLHL cho HV, bao gồm:

- *Về tri thức*: nâng cao trình độ hiểu biết các nguyên lí của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, các chỉ thị, nghị quyết của cấp trên... Bồi dưỡng những kiến thức mới về khoa học xã hội nhân văn, khoa học tự nhiên, khoa học nghệ thuật quân sự; có chuyên môn sâu rộng về khoa học quân sự đảm bảo sự thống nhất chặt chẽ giữa tri thức khoa học cơ bản, tri thức khoa học cơ sở, tri thức khoa học chuyên ngành làm cơ sở cho HV vận dụng vào thực tiễn hoạt động huấn luyện. Bồi dưỡng các tri thức kinh nghiệm huấn luyện, phương pháp tác phong sự phạm.

- *Về kĩ xảo, kĩ năng huấn luyện*: bồi dưỡng kĩ năng thiết kế giáo án, tuân thủ nội dung, chương trình, bám sát tài liệu huấn luyện, bảo đảm tính khoa học, tính thực tiễn, phù hợp với đối tượng; kĩ năng trình bày nội dung đúng quy

trình, khoa học, chặt chẽ, nhất quán, dễ hiểu; kỹ năng sử dụng ngôn từ chính xác; kỹ năng phối kết hợp các phương pháp huấn luyện, kết hợp lý thuyết với thực hành, hành động với động tác trực quan; kỹ năng cung cấp, cập nhật những thông tin mới trong lĩnh vực quân sự; kỹ năng định hướng vận dụng sát, đúng và trúng những vấn đề lý luận vào thực tiễn hiện nay; kỹ năng tư vấn giúp đỡ quân nhân tự học, thực luyện, trao đổi, tập bài; kỹ năng đánh giá kết quả khách quan, thực chất chất lượng huấn luyện.

- *Về thái độ*: bồi dưỡng lòng yêu nghề, yêu người, gắn bó, tôn trọng chiến sĩ; tinh thần cần cù, chịu khó, ham học hỏi; tính chủ động, khoa học trong chuẩn bị và thực hành huấn luyện.

2.3. Một số biện pháp cơ bản bồi dưỡng năng lực huấn luyện cho học viên các trường sĩ quan quân đội

2.3.1. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các tổ chức, các lực lượng và đội ngũ học viên với hoạt động bồi dưỡng năng lực huấn luyện

Tăng cường giáo dục, quán triệt sâu sắc cho mọi đối tượng về quan điểm đường lối, chủ trương phát triển GD-ĐT của Đảng, của Quân đội; đặc biệt là nghị quyết về nâng cao chất lượng huấn luyện đến năm 2020, làm cho các tổ chức, các lực lượng nhận thức đầy đủ về nhiệm vụ GD-ĐT của nhà trường; nắm vững quy trình, phương pháp bồi dưỡng, chủ động mạnh dạn đưa HV vào thực tiễn hoạt động huấn luyện để bồi dưỡng. Cùng với đó, đội ngũ HV phải tự nhận thức đúng và xác định rõ trách nhiệm của mình; phải tích cực, chủ động, tự giác học tập, rèn luyện, khiêm tốn học hỏi thế hệ đi trước, làm giàu vốn kiến thức của mình, không ngừng nâng cao năng lực sư phạm nói chung, NLHL bộ đội nói riêng.

2.3.2. Chủ động xây dựng kế hoạch bồi dưỡng năng lực huấn luyện cho học viên bảo đảm tính khoa học và thiết thực

- *Phân loại và đánh giá đúng đối tượng*: Việc phân loại phải dựa trên cơ sở đánh giá đúng thực trạng đối tượng, gắn với các tiêu chí đánh giá HV qua từng năm. Có thể phân thành các dạng như sau: những hạn chế chung của đối tượng cần tập trung bồi dưỡng; cá nhân hoặc nhóm HV trong đối tượng được bồi dưỡng còn hạn chế về kiến thức cơ bản, kiến thức chuyên ngành; nhóm hạn chế về năng lực biên soạn giáo án, nhóm hạn chế về phương pháp huấn luyện, truyền thụ kiến thức, điều khiển thảo luận; nhóm hạn chế về khả năng huấn luyện thực hành... Việc phân loại không chỉ ở đầu năm học mà còn diễn ra trong suốt quá trình bồi dưỡng. Trong quá trình bồi dưỡng, sự chuyển hóa về chất của HV sẽ diễn ra không đều, có sự nhanh chậm khác nhau, vì vậy, phải trên cơ sở bám sát, nắm chắc đối tượng trong từng giai đoạn để có sự điều chỉnh, phân loại, xác định nội dung bồi dưỡng cho phù hợp.

- *Xây dựng kế hoạch bồi dưỡng*: Kế hoạch bồi dưỡng bao gồm: kế hoạch của Khoa giáo viên, đơn vị quản lý và kế hoạch của cá nhân HV. Kế hoạch bồi dưỡng nâng cao kiến thức nên làm theo từng năm và phải được xác định trong Nghị quyết của Chi ủy, Chi bộ và kế hoạch này phải được tiến hành ngay từ đầu năm học, cá nhân HV chủ động căn cứ vào đó thực hiện theo từng tháng, từng quý và cả năm.

- *Nội dung của kế hoạch bồi dưỡng cần xác định rõ*: Nội dung bồi dưỡng; thời gian tiến hành và thời điểm hoàn thành; lực lượng đảm nhiệm; hình thức bồi dưỡng; yêu cầu và biện pháp thực hiện; cơ sở vật chất bảo đảm cho toàn bộ quá trình...

2.3.3. Đổi mới nội dung, hình thức biện pháp bồi dưỡng năng lực huấn luyện cho học viên các trường sĩ quan quân đội

- *Đổi mới nội dung bồi dưỡng*: Tập trung bồi dưỡng nâng cao kiến thức, khả năng vận dụng sáng tạo và truyền tải những kiến thức khoa học cơ bản, chuyên ngành quân sự đáp ứng mục tiêu yêu cầu huấn luyện. Những kiến thức cần bồi dưỡng đòi hỏi phải luôn được cập nhật với sự phát triển của thành tựu khoa học quân sự, khoa học công nghệ hiện đại; phải phù hợp với quan điểm, đường lối, tư tưởng quân sự của Đảng; sự thay đổi, phát triển của đối tượng tác chiến, dự báo được sự phát triển trong tương lai. Đồng thời, bồi dưỡng năng lực biên soạn giáo án, chuẩn bị huấn luyện và thực hành huấn luyện, bồi dưỡng về hình thức tổ chức và phương pháp huấn luyện quân sự cho HV.

- *Đổi mới hình thức, biện pháp bồi dưỡng*:

+ *Tập trung ở cấp trường*: Tăng cường huấn luyện, rèn luyện bản lĩnh, tư tưởng, phong cách lãnh đạo, tác phong công tác của cán bộ chỉ huy, lãnh đạo cho HV. Tổ chức rút kinh nghiệm, xây dựng quy trình huấn luyện cho HV thực tập làm cán bộ kiêm nhiệm ngay trong quá trình đang học trong trường; biến quá trình đào tạo thành tự đào tạo, giúp HV đảm nhiệm và thực hiện tốt cương vị, chức trách, nhiệm vụ ngay sau khi ra trường.

+ *Bồi dưỡng cho từng người*: Trực tiếp nghe, theo dõi HV huấn luyện và rút kinh nghiệm. Thực hiện huấn luyện trên lớp, huấn luyện ngoài thao trường (đây là nơi HV bộc lộ đầy đủ nhất năng lực của họ thông qua việc truyền đạt tri thức, kỹ xảo, kỹ năng thực hành huấn luyện). Huấn luyện ngoài thao trường là hình thức trực tiếp nhất đánh giá năng lực thực tế của HV, qua đó, bồi dưỡng “đúng, trúng” những nội dung còn hạn chế trong việc nắm chắc nội dung huấn luyện và kỹ năng thực hành huấn luyện của HV.

2.3.4. Tạo điều kiện cho học viên tiếp cận thực tế huấn luyện quân sự ở các đơn vị trong toàn quân

Nhà trường, các hệ, khoa đào tạo, giảng viên bộ môn cần tạo mọi điều kiện để HV tham quan, thực tập ở các đơn vị trong toàn quân nhằm quan sát, học hỏi, huấn luyện sát thực tế, thực hiện phương châm “Nhà trường gắn liền với đơn vị”. Qua thực tế, HV có cơ hội để thể hiện bản lĩnh, năng lực, tác phong chỉ huy; đúc rút được kinh nghiệm trong lãnh đạo chỉ huy đơn vị. Kiến thức thực tiễn này chi phối rất lớn tới NLHL sau này của HV. Do đó, đây cũng là một biện pháp cần được quan tâm và tích cực tổ chức thực hiện.

3. Kết luận

Bồi dưỡng NLHL cho HV là yêu cầu khách quan, là bộ phận không thể tách rời của công tác bồi dưỡng nâng cao chất lượng GD-ĐT ở các nhà trường quân đội trong giai đoạn hiện nay. Đây là việc làm thường xuyên, liên tục, gắn bó chặt chẽ với sự nghiệp xây dựng Quân đội và xây dựng nhà trường quân đội chính quy, tiên tiến mẫu mực. Để nâng cao trình độ, khả năng tổ chức các hoạt động bồi dưỡng NLHL cho HV các trường sĩ quan quân đội hiện nay, đòi hỏi các cấp quản lý phải vận dụng và thực hiện tốt các biện pháp cơ bản đã đưa ra. Những biện pháp cơ bản đó có quan hệ thống nhất biện chứng, hỗ trợ, tạo điều kiện cho nhau. Thực hiện đồng bộ các biện pháp này sẽ phát huy cao nhất vai trò các tổ chức, các lực lượng và nâng cao hiệu quả bồi dưỡng NLHL cho HV trong các trường quân đội nước ta hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- Bộ Quốc phòng (2013). *Chiến lược phát triển giáo dục và đào tạo trong quân đội giai đoạn 2011-2020*. NXB Quân đội Nhân dân.
- Bộ Tổng tham mưu (1998). *Từ điển Giáo dục học quân sự*. NXB Quân đội Nhân dân.
- Đặng Duy Thái (2017). *Năng lực hiểu học viên trong dạy học của giảng viên đại học quân sự*. Luận án tiến sĩ Tâm lý học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- Đặng Thành Hưng (2012). *Năng lực và giáo dục theo tiếp cận năng lực*. Tạp chí Quản lý Giáo dục, số 12, tr 18-26.
- Nguyễn Thị Thu Thơm (2020). *Kinh nghiệm về quản lý hoạt động bồi dưỡng năng lực dạy học cho giáo viên tại một số quốc gia trên thế giới và bài học áp dụng cho Việt Nam*. Tạp chí Giáo dục, số 474, tr 61-64.
- OECD (2013). *PISA 2012 assessment and analytical framework: Mathematics, reading, science, problem solving and financial literacy*. OECD Publishing.
- Phạm Hồng Quang, Nguyễn Danh Nam (2016). *Nâng cao hiệu quả bồi dưỡng giáo viên đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 10, tr 2-5.
- Quân ủy Trung ương (2012a). *Nghị quyết số 765-NQ/QUTW ngày 20/12/2012 về nâng cao chất lượng huấn luyện giai đoạn 2013-2020 và những năm tiếp theo*.
- Quân ủy Trung ương (2012b). *Quy định số 646-QĐ/QUTW ngày 18/11/2012 về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo, chỉ huy, quản lý các cấp trong Quân đội*.
- Quân ủy Trung ương (2017). *Chỉ thị số 823-CT/QUTW ngày 10/9/2017 về tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo phòng, chống “Diễn biến hòa bình” trên lĩnh vực tư tưởng, văn hóa trong Quân đội*.
- Trường Sĩ quan Chính trị (2018). *Nâng cao chất lượng huấn luyện quân sự cho học viên đào tạo cán bộ chính trị cấp phân đội hiện nay*. NXB Quân đội Nhân dân.